

A RÁDIÓ MELLETT

A veréb is huhog

Jószomszédi viszonyaim megörzése végett rászoktam, hogy este tíz után csak zenét hallgassak, azt is halkán, a rádióból. Ha hírekre vágytam, inkább kivonultam a konyhába s ott tekergettem a keresőt London, München irányába. A konyha illetően kultiválására számos okom volt. Csak egyet említek: időnként halláshörögés, szűkek jajszava, csatarobaj és vonuló láncfalpas-dandár nesze csapott égig a diszkrét hangerőre állított készülékből. Lehetett volna ezt mással magyarázni, mint a gáz-, víz-, szenny-csatornák bérházszerte ismerős viselkedésével? Mindez persze a múlté. Ami érdekes, azt a hazai adók bőséggel közvetítik. Sőt. Olykor már az lehet az ember érzése: nincsen olyan ellendruker, aki rosszabbat tudna föltételezni rólunk, mint aminek a részesei voltunk, vagyunk. Bizony, már a veréb is huhog. Ezért esett jól, amikor pénteken késő este szobámba huhogott a

agitációs fórumot MSZMP-lapok hasábjain mások. Róluk csak a híradás követelményei szerint fog-nak szólni az ismert hasábo-k.

Erre Lucifer nyilván azt mondaná: „Fukar kezekkel mérsz, de hisz nagy úr vagy”. A történelmi tapasztalat meg azt, hogy volt idő, amikor az egymással felekezeti harcban álló gyülekezetek megosztottak az isten dicsőségére emelt hajlékon. Felváltva hirdették az igét luteránusok és kálvinisták, sőt unitáriusok és szombatisták is. Egyszerűen azért, mert nem volt más templomuk, se pénzük újabbra, a régít viszont közös őseik rakták közpénzből. Azt nem tudom, hogy az Úr mit szolt a fakultatív házhasználatához, de az ilyen városok polgárai jobban érezték magukat — az biztos. Mint állampolgár jobban érezném magam, ha a reformot komolyan vevő MSZMP gesztusaiban is kifejezné szándékát.

másképp kell kezelni. Népszabadságot kap a sereg, akkor kapjon Fidesz-lapot is. Vagy egyiket se. Legyen tehát napilap nélkül? Nem. Legyen napilapja a „Szegnek is? Esetleg olvassák, járcsák a nem pártcsajtót. Nyájas olvasóm, most is azt tartja ön a kezében.

De mellékvágányra terelő humorizálás nélkül: rendre buk-kannak föl a megoldandó, konkrét kérdések. Elvi tisztázás nélkül egyikre sem lehet jó, konkrét választ adni. A mindentudó agy-trózt mítosza befucsolott a gyakorlatban. Nem volna hát jobb komolyan venni a meghirdetett demokráciát? Ha ki-ki elmondhatja saját felelősségére a maga terveit, s a köz döntene, melyiket választja, akkor talán a közös terhek elviselése sem volna olyan gyötrelmes.

Csak röviden

Gyakorlatától eltérően a *Vasárnapi Újság* részleteket ismertetett múlt heti kritikámból. Megtisztelő. Kár, hogy tudtom nélkül emelték ki a mondatokat. Kár, hogy a bírálatban érintett riporter volt a műsor szerkesztője. Kár, hogy a kiemelés önkényes voltáról nem értesítették a hallgatókat is. Kár, hogy gyakorló pályatársakat erre figyelmeztetni kell. Kár volna, ha ilyen módszerekkel dokumentálnák máskor is objektivitásukat. De csitt! A kritikus veréb. Huhoghat, mint a többiek is, de károlni kár. A Vasárnapi Újság csak vele tett kivételt.

Berkes Erzsébet

Bagoly.

Most sem okozott csalódást, ám-bár nem egészen arról volt szó, mint amit a műsor ígért. Ott az áll, hogy a történelmi személyiség megítélhetőségét fogják firtatni. A beszélgetésben viszont a liberális és szociális szemlélet ütközött össze a szabadság, választás, etika mezején. A műsorgazda Györfly Miklós ezúttal példásan háttérbe vonta magát, s hagyta, hogy Szénási Sándor mikrofonja előtt Nyiry Tamás filozófiatörténész, Eörsi István író és Gerő András történész kifejtsé nézeteit. Apropóul Kádár János történelmi szerepe és személyiségének megítélhetősége szolgált. De, bár mindenki erről akart beszélni, pillanatok alatt el kellett kanyarodni az általános, az elvi kérdésekhez: etikailag csak a választásokra képes, tehát szabad ember mérhető meg. A kisebbik rossz választása érdem-e? Lehet-e más választani, mint két rossz közül az egyiket, etikusan a kisebbiket? A magyar történelem utóbbi évszázadában a rendszerek elhitetheték-e mással a legitimitásukat, mint azzal: a kisebbik rossz — tehát a lehető jó — az, hogy létrejöttek? Uralmi rendszerek öngazolásához miként viszonyuljon az individuum? Miként az értelmiségi? Van-e citoyen morál? Úgy tetszett, a három vitázó három világnézet, bár közös olvasmányokkal, s közös megélt történelemből vett hivatkozásokkal támasztják alá érveiket. Eörsiből a marxista neveltetésű materialista szolt, Nyiry Tamásból a dialektikus idealizmus, Gerő Andrásból az individuális liberalizmus. Nem állítom, hogy e címkek szerint minősíthetőek, de a vita szükséges dramaturgiája a maga spontán sodrásában ezeket a szerepeket osztotta rájuk, megadva azt a mosolygató alkalmat a hallgatónak, hogy hallja: mint kénytelen ki-ki folyton önmagát korrigálni a világos érvek és a vitán kívüli meggyőződés hatására. Például: Nyiry Tamásba és Eörsi Istvánba erős gyökerekkel kapaszkodott a szociális, a közösségi ember mítosza. Sem az egyház, sem a szocializmus nem lehet meg ezek nélkül, az viszont egyiknek sem volt kedvére, hogy közös dobozba jusson a másikkal, de a liberalizmusában vonzó Gerő Andrásal sem, hiszen a nem-közösségi ideológiáktól zsigereikben iszonyodtak.

Ebben az eszmecsereben az volt a legszebb, hogy valóban eszmék nyilvánultak meg a megszólalók érveibe zárt emberi fedetttel. Talán hisz éve vitatkozunk utoljára ilyen hevülettel és odaadással baráti körökben az élet értelmét meghatározó gyönyörű hiábavalóságokról. Hová lettek az eszmék belőlünk, s mi az eszményeinkből?

Ha a jövő alakításával, a választásokkal foglalkozó riportokat, interjúkat kissé elvontabban, tehát a világkép felől nézzük, akkor nem a kenetes humanizmussal dúsimott Pangloss mester hangja dominál. Példázza ezt a kecskeméti időszaki választásokkal foglalkozó *Vonzások* csakúgy, mint az e heti 168 óra szinte mindenik beszélgetése.

Sarzsik és közvitézék

A civil világ ranglétráján is magas poszt Andics Jenő, aki az MSZMP KB agit-prop. osztályának élén a sajtóért felelős. A Magyar Újságírók Szövetségének elnöke, Baló György elsősorban Andics Jenőnek, mindösszesen pedig a pártcsajtónak tett ajánlást: a választások esélyegyenlőséget kívánó fölkészülési idejére kapjanak oldalakat az eddigi lapokban a saját orgánumokkal nem rendelkező pártok. Minden vidéki lap a megyei MSZMP felügyelete alatt áll, főszerkesztő nincs, aki párton kívüli, azaz MSZMP-n kívüli lenne. Hol és hogyan publikálják programjukat, végezzék az agitációt más pártok? Andics Jenő úgy nyilatkozott, hogy nem kapnak

Igy lehetett ezzel a közvitéz nyugdíjas MSZMP-tag is, aki a budapesti X.3-as körzet tagságának méltatlan kezelését, pontosabban: lekezelését sérelmezte, s az őszi kongresszus küldöttei megválasztásakor észlelt antidemokratikus eljárás ellen protestált. Egyedülálló esetté nyilvánította a budapesti pártbizottság illetékese azt, ami a X.3-as körzetben történt. Irigylem a magabiztosságáért. Nem látom ugyanis azt az intézményes garanciát, amely a visszaéléseket kiszűrné. Nem látom, milyen érdeke fűződik a párt megújításához azoknak, akik a pártot a jelenlegi többszörösen kompromittáló helyzetbe hozták. Jól mondta az idős párttag: félnek az emberek. Ezt is segítene eloszlatni az alakuló pártokkal szemben tanúsított kevéssé fölénys magatartás.

Örvezetőnek lenni biztos jobb, mint nyugdíjasnak: az ifjúságnál nincsen erősebb valuta. Pászti Zsolt ceglédi örvezető azonban ezt csak veterán korában fogja értékelni, de már most is tud annyit, hogy féltős nyugdíjasságát ne kívánja megélni. Amit Sebők János tábornokként, azt kérte ő örvezetőként: a sereg ne legyen pártbefolyás alatt. A parancsnokát is megszólaltató Szörényi Péter erőszakoltság nélkül tette érzékletessé: dilemmatikus helyzet van a parancsnoknak: olyasmit kell számon kérnie az örvezetőn, amit nem kérhet számon felettesén. Jupiternek lehet, de jó Péternek nem. Régebben ezt úgy oldották meg, hogy ha valamiért szót emelt egy vezérkari tiszt, azt vagy soha nem tudta meg a legénység, vagy éppen a legénység soraiból eleve megszervezett támogatókkal hitelesítették: íme a nép hangja. Most ezt is

Búcsú Urr Idától

(MTI) Mély részvétellel kísérték utolsó útjára dr. Urr Ida irónőt a Farkasréti temetőben. A pályatársak nevében Bólya Péter orvos, író mondott búcsúszavakat.

*

Ismét elment egy költő, akit kevesebben ismertek, mint megérdemelte volna. Legutóbbi kötetével két évvel ezelőtt jelentkezett: érzékeny hangú, modern világlátásról tanúskodó versek voltak olvashatók benne. Illet rájuk a korszerű jetző. Pedig költőjük novemberben töltötte volna be 85. életévét. Kassáról indult, s bár hamar került Budapestre (az orvosi egyetemet végezte el), egész életében hű maradt szűkebb hazájához, a Felvidékhez. Költői tehetsége korán, tizennyolc éves korában jelentkezett. Egy méltató írás erejéig még Radnóti Miklós is fölfigyelt rá a Nyugatban. Csöndesen halt meg; úgy, ahogy élt. (-prémi)

SZIGETHY GÁBOR

1848. A

közöttük — pár alkalmi szót cseréltek —, de nem minden nap társaloghat az ember egy igazi miniszterrel!

Széchenyi István számára nem volt ilyen örömteli az ünnep. Előző nap a felső ház rövid ülésén a bizottsági munka gyorsítását javasolta, mert attól tart, a halogató ügyintézés némelyekben aggodalmat szül, mintha ők szeparatizmus után törekednének. Nem tudják ugyanis megfogni, hogy férhet az össze a dinasztiahozi hűséggel.

Valóban nehéz hűnek lenni a birodalomhoz, korábbi elkötelezettségünkhöz s közben a magyar séglettség, az új Magyarország megteremtésén munkálkodni.

De Széchenyi István augusztus 15-én már döntött: *Rettentő éjszaka után... eltökélem (az hogy egy kétségbeesett eltökélhet bármit is), itt „megyek tönkre”!*

Fiaival kocsiba ül, a templomba hajtat, de az imádkozás sem hűti le nyugtalan szívét. Délután az arénában! Forradalom Mucván. Vértett a szívem, remegett a lelkem — agóniát éreztem. És hogy létrejött ez az állapot... ahhoz én is nagy, ha nem a legnagyobb résszel járultam hozzá!... Iszonyú!

Forradalom Mucván: csak a címet firkantja naplójába Nestroy bohózatának a gróf. A látottakra talán már délután sem figyelt, arra a kedves vidéki fiatalemberre sem emlékezett, aki ügyes-bajos dolgait intézni jött a fővárosba, aki az arénában mellette állva tisztelettel megszólította őt s akivel néhány szót váltott a bécsi bohózatokról.

Retteg: előttünk szakadék, hátunk mögött romok — merre előre? Széchenyi István politikus!

Délután gőzhajóval igyekezett Óbudára *Pesty Frigyes*, a fővárosba felrándult temesvári hadititkár, de nem lévén Pest-Budán ismerős, már a Császár fürdőnél partra szállt s gyalog kényserült elballagni Óbudáig. Hajóval jött visszafelé s a Bomba térről (ma Batthyány térnek nevezzük) a Váron keresztül gyalog indult a Horváth kertbe, a nyári színházba, vagy ahogy akkor mondták: az arénába. Keddi nap volt, de ünnep: a Színház téren trécselő vendégekkel szúfolt a fagyfalda, a Szarvas vendéglőnél sokan cimborakocsira várnak, hogy a Hűvösvölgybe vagy Zugligetbe kocsikázzanak, a Duna-parton remegően korzóznak, gyönyörködnek a már majdnem elkészült Lánchíd Dunát átkaroló ívében.

1.

Pesty Frigyes délelőtt látogatóban volt, kéziratoss naplójából tudjuk, *Verébelyi* asszonyság látta vendégül s hat-hét tal éttel traktálta (örök titok: ki volt e barátságos asszony), s délután óbudai kirándulása után kora este érkezett az arénába, melyet igen szépnek talált. Nestroy vigjátéka s a színészi játék nincs éppen ínyére, de akad igazi öröm ezen az estén: *Széchenyi miniszter mellett volt állásom az arénában, kivel egy pár alkalmi szót cseréltem a bécsi bohózatokat illetőleg.*

Hazafelé mentében, már Pestben, a kivilágított Széchenyi-ligetben a Hunyadi László muzsikáját hallgatta s lefekvés előtt még fontosnak tartotta naplójába följegyezni: *sokat elkedvetlenítenek lábam fájdalmait, mert ma is hólyagot kaptam rá.*

Lefeküdt, elfújta a gyertyát, ébrenléte utolsó pillanatában feltehetően arra gondolt: ha majd hazamegy Temesvárra, mindenkinek boldogan mesélheti pesti kirándulása legnagyobb eseményét, találkozását, csevegését Széchenyi Istvánnal, hazánk felőlős kormányának miniszterével. Sok s érdemes szó nem eshetett